

এডিটোরিয়েল

অতোবা যণনা রাইবৰগা শৰু ফংই

হৌখিবা চহি কয়্য অসিদা মণিপুৰদা খুন্দা-লৈতাৰীমদনা লাৰুকা মীওই কাংলুপশিংগী মৰক্তা অমনা-অমবু কল্পক-য়েংখিবনগী থৌদোক কয়্য মথং মথং থোক্তুনা লাৰুকা। নাগা-কুকিগী অকনবা মীওই কাংলুপ অমবু মণুং ফানা মুংখংনবা হৌংখিবা অকনবা ঙ্গেই অদুদা ঙ্গে মশেল মৰক্তা অদুগুয়া থৌওং চংখবা যাদে হায়না থিংখিবসি মণিপুৰগী মেজোৰিট ওইবা য়েলহৌমী-মৈতেশিংননি। ষ্টেটসিগী মণুং ওইবা পোপুলেচন অসিনা ওসি ফাওবা য়েলহৌমী ওইনা পুৱা হিংমীৱৰগীয়া ষ্টেট অসিগী মীওই কাংলুপশিংগীদমক লেঙুনা লাৰুকা হায়বসি মমাংদা থোকখিবা পুৱাৱীৰগী থৌদোক কয়্যনা অদুমক তাকচৰবনি। মসিদা মণালগী ইফ্ৰুয়েল কয়্যনা মৱম ওইৱৰগা য়েলহৌমীশিংগী মৰক্তা দিহাওই এদ ৰুলগী পোলিসি অমদা কাংলুপ খৰনা তোঙা-তোঙায়া ফিৱেৰপশিং লৌৱজুনা লমদমসিগী লৈতাঙা শিংনবা কাংলাকপা অসি ঝাইদগী হেমা লাইবক থিবা থৌওং ওইগনি খল্লি। মেজোৰিট কমিউনিটি অসিনা ৱাৱেপ অমা লৌবা মতমদা ষ্টেটসিগী মীওই কাংলুপ খুদিমেকী ইন্টাৰেট ডাৰুকা অমপুং মদু কায়েহন্দনা থল্লবা খল্লগা লৌখিবনি হায়বসি য়েলহৌমী পুন্মক্কা খঙফম থোকই। মতম অমদা পাউ ফাওনদবা অমদগী ষ্টেটসিগী মেজৰ কমিউনিটি ওইৱিবা মৈতেশিংগা মৈতৈ পাঙলুশিংগা শিংনবগী থৌদোক অমা থোকখি। মদু ঝাইদগী লাইবক থিবা থৌওং অমনি হায়না মৈতেশিংগা লৌখি অমপুং পুৱা খুন্দামীৱদনা লাৰুকা মীওই কাংলুপ অসিগী মৰক্তা ষ্টেট অসিগী মিসঅদৱষ্টেদিং অমনি হায়বসি নাৰুল অনিমক্কা য়াৱখিবনি অমসুং মদুগী মখা তাকৰপদা থৌদোকপা পামদবা থৌদোক অমত্তা থোকখিবা লৈতে। হৌজিক ওইৱৰক্তাৰ ফিভল্লা ইন্দো-নাগা পিছ অকোৱকী মীয়ামদা হেংগেদেত্তাৰ কন্সিৱনশিং অদুগী মখা তাকৰপদা য়েলহৌমী কৱৰা মণিপুৰ সৱকাৱনা পাস তৌখিবা ৰীল অহম অসিগী মখা তাকৰপদা ৰীলশিং অদু এন্টি ট্ৰাইবেল ওই হায়না ফোংদেৱকপা অমদি তোঙায়া নাগা অমদি কুকিগী লৈফম তাল্লকপা হায়নচিৰিংগী অসি। মৈতেশিংগা শিংনবগী থৌদোক কয়্যনা য়েলহৌমী মশেলনি হায়দুনা মণিপুৰদা চহি লৈফম খৱগী মমাংদগী খুন্দা-লৈতাৰীমদনা মীওই কাংলুপ অমপুং মৈতেশিংগা শৌগংপা ৰাফম অমত্তা ফোংদেৱকখিবা লৈত্ৰি। মণিপুৰগী মৱী লৈনবা থৌদোক ৰাথোক খুদিমেক্কা কাংলুপ খাইদনা ওসি ফাওবা থেংনৱকখিবা অসি মেজোৰিট ওইবা মৈতেশিংগী হায়বসি ঝাইদগী চুৱবনি। কাংলুপ অটেনা মসিদা থৌদোক্কা মতেং পোংকপা লৈখিদি। মসিগী মথক্তা ১৯৬১ দা শেমখিবা মণিপুৰ লেন্দ ৱেংকোৱস এন্ড ৱেভিনু ৰুলশিংগা য়েংলুৱগুৰু মীয়ায়ক মীচান ফবা মৈতেশিংগা চীংগী লমশিংগা খুন্দাৰা তৌৱকদবা অমদি চীংগীশিংগা অগাৰা মতুং ইয়া তম্পাক লমদা খুন্দাবগী অৱাবদি পীদুনা লাৰুকাবনি।

মীশিং য়ামখংলকপগী য়েংলুৱগদি লমদমসিদা পুৱা খুন্দা-লৈতাৰিবা মীওই কাংলুপ খুদিমেক্কা য়াৱৰগা অমনা অমগী মতেং পামদবা লোয়না লৌউ-শিংউগী পোংখোক ঝাইদগী হেমা ফজনা থোকখিবা তম্পাক লম অসিনা মণিপুৰগী পোপুলেচন পুৰগী চাকখাক থীৱিবনি য়ল্লগা তম্পাক্কা লৌউ-শিংউগী এক্টিভিটিশিং পায়খংনবা য়োকখংতুনা থল্লগা তঙাইফদৰা মইহে-মশিং তৰা, হকশেলগা মৱী লৈনবা হোল্পিটালশিং অতৈ মৱুওইবা দিপাৰ্টমেণ্টশিং অসি চীংগী লমশিংগা থল্লবগী থৌৱা ফাওবা লৌখংপা য়াৱবনি। হায়ৱিবা ৰাফমসিমক অনৌবা ৰাখল্লোন অমদা লাৰুকা সৱকাৱগী থৌশিল পুৱা চীংগী দিষ্ট্ৰিক্টশিংগা তাৰেট তৌদুনা পায়খংনবা থৌৱা কয়্য তৌৱকিবনি। মসিদা হঞ্জিন-হঞ্জিন অপুৱা মণিপুৰ অমগী ৰাখল্লোন অদুগী ৰামেদা পুৱা লেমীৱৰগীয়া য়েলহৌমী কাংলুপশিংগা তোখায় তানবগী অমদি মৈতেশিংগু য়েংখিবগী ৰাখল কয়্য ফোংদেৱকপা অসিনা মৈতেশিংগু থৌৱাৱা থৌইয়া ওনহলে হায়বসি য়ামমক চুৱবনি। মসিদা মতম চুৱবনা ঙ্গেদুনা অপুৱগী ৰাখল্লোন শাগঙলিবা মৈতেশিং অসি ৰাখল খৰা ওমদবা কাংলুপ অমপুৰ উবা লানগনি। কৱিগুৱা অমুচুৱদা অৱাৰা খাঙল্লকৰা অমসুং লমদমসিগী অপুৱা শক্তম ওকপগা লোয়না পুৱা খুন্দা লৈতাৰীমদনা মীওই কাংলুপশিংগী য়াইফববত খল্লিবা যণ অতোবা অমনি হায়না লৌখিবনি মৈতেশিংগা অসিনা অশাওৱগী পন্থে নগৰা খাৰা ওক্কা পন্থে অদু লাগেতুনা লাৰুকা তৱকদি যণ অতোবা ৰাইদবা শৰু ফংই হায়বা মৈতেশী পাত্ৰী অদুগা মাৰাৰা থৌদোকশিং থোকল্লেই হায়নিঙই লৈতে। মদু থোক্কাৰা ৰাইহন্দনদবা য়াৱা কুৱা অমদি মণুৱা খৰাইবগী অঙা অদু নাহোকহন্দনবা ফে।

এডিটৰদা থাৱকপা চিটি

যু য়োনবা অমসুং থকপা

ইফ্ৰু য়ল্লজৰিবা এন্টিৱে, ওসি ইৱেপাক ইৱমদম অসি নোমা নোমেগী নিষাণী ষ্টপাত্ৰা লুপশিনবগুৱা তৌৱক্কে। মৱুওইনা যু অসি নোমেগী চঙৰুৱা য়াৱবা পোংচঙ অমা ওইবঙম তৌৱক্কে। নাংকি ওইবা থবক থৌৱম ফাওৱনা যু অসি য়াওৱা ইয়ায়ক য়াৱবা পোংচঙ অমা ওইবঙম লৌৱৱক্কে। অহল-অঙাং খায়দে পুন্মক চপ মাৱবঙম্ৰে। লৈকাৱগী লৱী সৱক্তা ফমজিদুনা যু থকচিনবা কয়্যসু ইতং তত্তনা উৱক্কে। মসিমত্ৰি তশেনা য়ামমক ফতৰা থৌওং অমনি হায়জনিংই। মশা-মশা মাঙবতা নত্তনা তুংগী হৌৱক্কা নহাশিংগী ৰাখলদসু অহেংবা কাৰা পীৰি। নুংতি নুমেই খুদিংগী লৈকাৱগী অহলশিংগা যু থকপদু উৱক্কেদি নহাশিংগী ৰাখলদসু য়ুৱা য়াৱা লায়না কৱিসু লৈতনা খল্লকপা অমসুং মহাও য়েংনিলকপা য়াই। মৱম অদুনা লৈকাৱগী অহলশিংগা সুন জাৱদীনা থক-চাৱবসু লৈকাৱগী ৰামেদা, নুপী-নীঙ ওইনা মীংখেনাৰী থাপাতোকপনা অচুৱা থোঙথুং ওইনি খল্লি। মতাং অসিদা থমজনিংবা অমনা, লৈকাৱ খুদিং যু য়োনফম লৈতবা য়াওৱেই খল্লি। যুগী মাঙবতা পুন্মক ময়াম্মা খঙনৱবসু য়ুৱ লৈকাৱদগী লাগা তাছোকপদি ওম্ৰি। লৈকাৱদা নক্কা। যু পুন্মফম লৈনবা ইয়াই লায়না যু ফংখেনাৰী মৱম অমা ওইৱি। য়ু পুন্মখিং থিংবদি খৰা ৰানা থোক্কাৰ মৱম লৈকাৱগী মণী-মপাশিংগা অদুগুৱা ফত্ৰবা যু য়োল্লিবা অদু লৈকাৱদগী মফম খৰা লাগা থৰীৱবদি থকপা চাবগী চাং খৰামখেদি হহৰকপা য়াই খঙে। পুন্মকশিং ঝাইদগী ফবা অমা হায়জবা তাৱবদি, অসিগুৱা ফত্ৰবা চিঞ্জাৰশিং অসিগী ঐথ্যেয় মতম পুৱনা লাগা লৈবা অসিগি হায়জনিংই।

অদোমগী
কোৱা খুমনচা
থাংমৈবদ।

লৈচাওৱোল ইনখংলিবা মেৱা হৌচোংবা চাওখংহনখি

অদুও কংলৈবাক মণিপুৰগী লৈচাওৱোল (সিডিলাইজেশ্বন) বা মাঙদা ইনখংলিবা অদুগুৱা কংলৈ নাংকী মশক-মচু অমসুং মপাঙ্গল মঙপ য়েংগে হায়ৱবদি, লমদমসিগী মেৱা থাণী নাংকী কুশ্মশিং মৱুওইনা মেৱা হৌচোংবা। মেৱা হাওজোংবনা মীংয়েং থল্লগা খঙবা ওমগনি। কংলৈচাশিংগী মফমদদি মেৱা থা অসি নাং-লাইনিংগা যুক্ষম ওইৱৰগা মাৱবা পুসিৱোল অমসুং খুনাইৱোল শেনফল্লি অমদি মপাঙ্গল লৈবা লৈঙাক লৈশেন্দ্রোনি হৌৱকফল্লি। নাংনা লমজিং ওইৱৰগা অটোবা অণীকপা, চীংবুৱোয়-তু হুৱাইই খায়দনা মাৱবা থাঙা নুশিং চাৱনা লোয়নিৱা অমসুং মীয়ামগী থাঙা ৰাৱা চেংপা লৈশেন্দ্রোনি লিংখংনবা হৌংনবগী পামদ লৈবা নাংকী কুশ্মশিংগি।

মেৱা থা অসিদা লৈচাৰিবা নাংকী কুশ্মশিং অসি মমিং য়াৱবসু অমগা অমগা শেংন-খাইনবা ৰাৱনা মৱী লৈনে। মেৱা মেৱা তোংবা, মেৱা চাউৱেল হৌবা, ক্কা তৰা, উকাৰ কাৰা, মেৱা হৌচোংবা। হাওজোংবা হায়নচিংবনি। মেৱা থাণী নোমা পামদগী অসিগা থা অমা টুপা লৈবাক নিংখৌগা লোয়না নাংকী থৌৱমশিং অসি পাঙথোকি।

মেৱা মেৱা তোংবা হায়ৱসি লৈচাৰী নিংখৌনা মীয়ায়গা লোয়না কংলা মেৱদা পাঙথোকপা কংলৈবাক মণিপুৰগী অমত্তা চীংগী ষ্টেটসিগীয়া চেং-চেংনা জগোয় শাৰা কুশ্ম মেৱা হাওজোংবনি হায়ৱি।

“মেৱা থা” কৌবা লাইৱক্কা ইৱিঃ হাওজোংবা হায়ৱসি চীংগুতম নুশিংগা লৈবাক মৱা চেংনবগী মেৱা থা পাংথোকপা লৈবাক নিংখৌগী থৌৱমি। হাওজোংবা হাও মীওই ইচিন-ইনাও পুৱা অকন-অথৌ তৱে, তা হেমে, শুক লংনে, নুও হেমে, তেন কাটপে, অৱশ্যে ৰাঙনে। অথৌইবা অকৱৰু নিংখৌনা মনা গী। চীংগী অকন-অথৌশিংগা খামেন চংপা মনা পীথোকই। হাওজোংবা থৌৱম শৰুক য়ানবা কুশ্ম কৰা চীংবুৱোয় খুদিমেক্কা লমিং মপেপ অমা, পাল মনাও অমা, শিং মনাও অমা পোলাং পোনচপ মতা অমদা হাঙুনা পুৱকপা অদু “ভাঙবলী অশানম (টেক) অমসুং লয়ল (লম শীজিবল) অমসুং উ মংগী পোখোক শীজিবল) অমদি লৈশেংনচিৰে চাংগা কা হৌবা থানি হায়দুনা মেৱা চাউৱেল হৌবা কৌই হায়ৱসি (য়াম্মাচা খুদিমেক্কা)।

মেৱা হৌচোংবা হায়ৱসি লৈশেমঙেদগী হৌনা পুৱা খুন্দামী ৱেংলিৱৰুৱা চীংগী-তম্ভীগী অপুৱগী ওইবা লৈবাক মীয়ায় অমসুং নিংখৌগী ৰাৱনা পাঙথোকপা নাংকী থৌৱমি। থাৱোয় নোখায় লোন কৌবা পুৱাৰী মতুংইয়া, চীংখোঙ শৌৱেইতোৱা হৌদোক্কা মেৱা থাৰা মৈতৈ শেংলৈগী কোকচেতা হি মাৰ্গী লীক পৱেনা লৈতেইয়া মেৱা হৌচোংবনা শৰুক য়াই। চেং অনৌবা অখেলপোং কতুনা, কাশী শীয়া খুংনা মেৱা থাৱগা মে ওক্কা অমসুং অমাইবা অমাইবা হিৱি কোন্ডা, নোয়-পেল্লৱা য়েৱা অমুবা

নুসোয়বীদা চল্পগা ষ্টাৱাং-ঈশোল তৌদুনা লাৰুকা অনৌবা কুমা লোনা কোৱী মালেম অনিগী ভাইনফম ওইৱিবা লাই ষ্টাৱাংফম চপ সেন্ং খাদুনা খৌনিজে হায়ৱি। চীংবুৱোয়-তুৱোয় অনিমক্কা মীয়ায়গীদমক অমসুং লৈচাৰী মপু ওইৱিবা লৈবা নিংখৌ অনিগী পুসি নুশোংবনা অমদি নুংঙাই য়াইফনবা থৌনিদুনা থৌইমোম লাইৱোলবু ষ্টাৱাটে।

চীংগী নিংখৌ অমসুং খুন্মক শিংগি অমদি তম্পাক্কা অঙম-অথৌশিং অমদি মীয়ায় পুন্মক্কা পোংলমশিং পুৱক্তা নিংখৌদা খুদোল তৌজে। লৌ-ইংখালগী অশানমল, লম শীজিবলগী মমল অমসুং উ মংগী পোখোক শীজিবলগী মমল ওইনা নিংখৌদা লৌইপোং কাজে। চীংবুৱোয় মীয়ায় লাম্বী-মইশেঙা লাউ-খোংদুনা, মকোতা চীৱোও খেত্ৰনা শা মত্ৰা শাৰা অমসুং চুঙগী মচিচা য়ানবা শৰুক্কে। ষ্টাঃ ষ্টাঃ ষ্টাঃ লাউবা থোঙেলনা নিলহৰি। জু জু ম লাউবা লৈ পৱেনা, মঙক্তা য়াৱা চুঙবু ওয়েৱেমাং

য়েং পু না চিৰ্মিগী শাগোৱা

মশা কনবা মখং শু তা অমসুং য়েংনা মখোক পাৰা তাবু-তাভোকাৰী ময়াইদা পায়দুনা খৌশাখোলাগী খোঙখপ কুঙনা কুঙনা খঙুনা চীংগী ষ্টেটসিগীয়া চেং-চেংনা জগোয় শাৰা কুশ্ম মেৱা হাওজোংবনি হায়ৱি।

“মেৱা থা” কৌবা লাইৱক্কা ইৱিঃ হাওজোংবা হায়ৱসি চীংগুতম নুশিংগা লৈবাক মৱা চেংনবগী মেৱা থা পাংথোকপা লৈবাক নিংখৌগী থৌৱমি। হাওজোংবা হাও মীওই ইচিন-ইনাও পুৱা অকন-অথৌ তৱে, তা হেমে, শুক লংনে, নুও হেমে, তেন কাটপে, অৱশ্যে ৰাঙনে। অথৌইবা অকৱৰু নিংখৌনা মনা গী। চীংগী অকন-অথৌশিংগা খামেন চংপা মনা পীথোকই। হাওজোংবা থৌৱম শৰুক য়ানবা কুশ্ম কৰা চীংবুৱোয় খুদিমেক্কা লমিং মপেপ অমা, পাল মনাও অমা, শিং মনাও অমা পোলাং পোনচপ মতা অমদা হাঙুনা পুৱকপা অদু “ভাঙবলী অশানম (টেক) অমসুং লয়ল (লম শীজিবল) অমসুং উ মংগী পোখোক শীজিবল) অমদি লৈশেংনচিৰে চাংগা কা হৌবা থানি হায়দুনা মেৱা চাউৱেল হৌবা কৌই হায়ৱসি (য়াম্মাচা খুদিমেক্কা)।

মেৱা হৌচোংবা হায়ৱসি লৈশেমঙেদগী হৌনা পুৱা খুন্দামী ৱেংলিৱৰুৱা চীংগী-তম্ভীগী অপুৱগী ওইবা লৈবাক মীয়ায় অমসুং নিংখৌগী ৰাৱনা পাঙথোকপা নাংকী থৌৱমি। থাৱোয় নোখায় লোন কৌবা পুৱাৰী মতুংইয়া, চীংখোঙ শৌৱেইতোৱা হৌদোক্কা মেৱা থাৰা মৈতৈ শেংলৈগী কোকচেতা হি মাৰ্গী লীক পৱেনা লৈতেইয়া মেৱা হৌচোংবনা শৰুক য়াই। চেং অনৌবা অখেলপোং কতুনা, কাশী শীয়া খুংনা মেৱা থাৱগা মে ওক্কা অমসুং অমাইবা অমাইবা হিৱি কোন্ডা, নোয়-পেল্লৱা য়েৱা অমুবা

মৈতৈ / মীতৈতো সেডুলতা চনবদা কননা যাদবা?

দিঞ্জি, পঞ্জাব, হৱিয়ানা, গোৱা, যুপিচিংগা লীখি থোং ফৰা ষ্টেট খৰা নত্তা অটো ষ্টেটশিং ইন্দিয়া গৱৰ্ণমেণ্টগী চাওংগু থৌৱাৰী মখাৰা লৱী থোং কতুবা চীংগী লম ওইবা নংৱগা ডাৱতকি ময়োল লমগী লাগা লৈবা মৱম। চাওংগু তত্তা কাঙলুপশিং মী ফুৰুপ খৰুৰু ওক্কা (মেকগাৰ্ড) পীদুনা মী ফুৰুপ অদু সেডুল টাইব হায়না খন্দোৱি। লৱী- থোং ফৰা অৱাৰা মৱমদা লৈবা মৈতেশিংগা পোখোক ফুৰুপ ওইৱি, চেংবা ফংবা য়াৰা ফুৰুপিক কাখল (সেডুল) দা হাল্লু চহনী মীতৈ মীয়ায় পুংখংৱক্কে। কৱি মৱমদগী চহী ৬৫গী মমাঙদা সেডুলতা চল্পৱমদা হায়বদু হায়বদু নৈজৰি। মৱুওংবা মৱমদি অটো-অশাশিন্বে থিংলনি ইন্দিয়া গৱৰ্ণমেণ্টনি হায়ৱসি হায়বসি থিংলুৱা খঙনৱক্কে। এন্টি তাৱবা কাঙলুনা ২০১৩ দা ট্ৰাইম মিনিটৰ ওইৱিৱাৰা নমোহেন সিংহ উনক্ৰুৱা ‘I know it, I am willing to grant it’ হায়ৱক স্বৱনি। কংগ্ৰেসকিদি লাইওৱা নুপা অনিগা ইথৰিৱক্কা মৈতেশী ইথেনোগ্ৰাফি অমসুং ইনৌ নৌৱিবা সোসিও ইকোনমিক সৰ্ভে ৱিপোৰ্ট গাংলকট হায়না মণিপুৰ গৱৰ্ণমেণ্টদা চে থাৱকস্বৱনি। খোঙচং এন্টিদা টাইবেল এক্টিয়াৰ মিনিটৱনসু ‘We are ever ready to grant but you Meiteis did not accept it’ হায়না হায়ৱকস্বৱনি। ঐথ্যেয়গী ৰাফম

ইফ্ৰাল চংকে হায়দে ইফ্ৰাললোম থংবা লম অসি মনাওনুপা ‘কশে’ গী লমনি খন্দুনা কশেগীয়া চংকে হায়না হৌজিক চংনবী ওইনা হায়ৱনি।

পুৱা পুন্মক্কা হায়ৱি মদুদি মীদি খেৰু চীংগী হৌইয়ে (হৌৱক) হায়। কাংবোল পুৱাৰী পীৱিবা মফমদুগা মাৱৱি। মৈতৈদি মাৰেমগী মী হৌৱকপা অহানবা মফমনি হায়না অমসুং মশাৰী মী পুন্মক্কা য়ানৱৰা মফম মণিপুৰ লৈচাৰী মনাকৰাই হৌজিক চিনাগা ইন্দিয়াগা লোৱৰা মফম অসিগা হেৰু থংনা লৈৱিবা মফম মণিপুৰদা লৈৱিবা। য়াৱা জিৱবা মী কাঙলুপনি, মৱম অদুনা নাগালেন্দগী মী কাঙলুপশিং হায়ৱনি।

অৱেইবা থমজৰিবা ৰাংখিং মৈতৈ / মীতৈশিং (জেনৱেল) ওইৱিৱসি ইবুৱৌ পাঙথবগী চাদা নাওদা খুংকন-পাঙ্গনবা লৈবাক অমসুং মশাৰী লোন, ময়েক লাইনিং লৈজবা কলচৰ ৰাংবা মী ফুৰুপ ওইৱিৱী ইন্দিয়া গৱৰ্ণমেণ্টনা

নিংখৌজম নিলাচন্দ

মৈতৈ / মীতৈ সেডুল নত্তে অৱাংবা থাক কাৱৰা জেনৱেল ক্ৰাসকি সিটিজনি হায়না ঐথ্যেয়গী ৰাংখিংগা মশাৰী ৰাংখিংগি থমজৰি। ঐথ্যেয়গী লাকখিগী চহী লীশিং অনীগী পুৱাৰী লৈৱৰা অৱাদা নত্তনা চিনা ফাওবা লাৱদা মাৱথীবা পীৱৰা নিংখৌ চানবা লৈবাক অমগী চাদা নাওদা হায়বা অসিঃ পুৱাৰী নৈনৱৰা কাঙলুনা হেৰু হেৰু চিনাক ওইনা হায়। অদুৰু, চহী লীশিং অনীগী মমাঙ চহী লীশিং মঙাৰী মমাঙদা মৈদিঙু কাংবা চীংদগী কুৱক্কা কাঙমোংগা কৌং শেমদুনা পাৰুৱা অসিদি য়ানিৱদা? মগী মতমদগী শাগোল কাঙজৈ শাৱৰা হৌদোকখি। মৈদিঙু কাংবা, মৈতেনা, “খেবু” মাও মৱাম কাঙলুনা “খেপু” অমসুং কোহিমারোমদা লৈৱিবা কাঙলুনা “জেকু” হায়বা চীনা কোইশিনবা পাৰুৱা তোংবা কৌৱ চীংশাংগী মথেল হায়ৰা মফম অসিগী পুৱা লৈমৱৰুৱা মগী কাঙলুপ অমা খা মাৰকৈৱোমদা চাদা নাওদা শন্দোঙুনা কুৱকখিবনি। মজা ইবুঙো অমা পোকখি হায়ৱগী অঙাং পোকখি মফমদুগা কাংপোকগী থোখনি হায়না কাংবৱেনা পুৱাদা লৈ। কাঙলুপ খৰনা নোংপোক হায়ৱদা চংখি মথোয় অদু তাংখুল ওইৱি। লৈহৌৱিবা কাঙলুপ অদু হৌজিক মাও মৱামনিংখিংগী ওইৱিৱসি। নিংখিবা য়াই মাও মৱামদা কংলা কৌবা, কাংবা কৌবা, কপিং কৌবা, ক-না হৌবা মগী মমিং য়াৱা হৌজিক লৈ। মাও কাঙলুনা ইফ্ৰালদা চংকে তৌৱদা

মহাজক্তা লৈচাৰী কাক তানবা অমসুং উকাৰ কাৰা পাঙথোকখি। মৈদিঙু তেলহৌবা (১৩৩৫-১৩৫৫) না মেৱা থাদা কাৰী মচীঞ্জাক পীজন্তা কাকৈথেলদা কাক তানবিগী ৰাফম ইৱি (লৈকাৱম মেৱা থা)।

উকাৰ কাৰা থৌৱম অসিগী হৌৱক ৱাৰী চাউৱাকপদি মথক্তা পনত্তে। মসি কাক তানবদা লোয়না অতোৱা মফম অমদা পাঙথোকখি থা থৌৱমি। য়ুমাচা কুকিচন্দৰী মতুংইয়া, উকাৰ হায়ৱমি উনা শাৱা মিতমবু খঙনে। থৱাইগী লৈফম হায়দুনা হকচাংবু কৌই কৌনে। কাক তাৰা নুশিংগা উকাৰ নংৱগা নিংখৌগী মফমশিগা লানচি পুৱেলনা উকাৰ উনা শাৰা মিতম) অদুদা পামদুনা তেন কাৰী। লাইবক, মী, খৌৱী, থাৱক্কাংবদা পাল্লু-পাল্লুৱা মফম মতুংইয়া, কু অদুগী লাৰুকা অফ-ফতৰী খুদম খঙনে। অসুৱা কাক তাৰা অমসুং উকাৰ কাৰা থৌৱমশিং লৌৱিবা মতুংইয়া ষাঙ-তা পায়ৱগা শা-লান পাইৱিগী খঙননি তামিগী মওবা “অখম থেলকৌ” নচিংবা শাৱগা কাক তাৰা অমসুং উকাৰ কাৰগী থৌৱম লৌইশি।

অসুৱা মেৱা থাদা পাংথোকখি থৌৱমশিং অসি মেৱা হৌচোংবা ঝাইদগী পামদ তাৰা (পোলিটিকেল) ওইৱবসু থৌইমেক্কা। ৰাংহোক লৈবা ওক্তনি অমসুং অমগা অমগা থাৰোকখি ৱা ৱা ৱা মৱী নৈৱনিৱনি। মেৱা হৌচোংবনা ঝাইদগী মৱুওইবা থৌৱম ওইৱবসু, মেৱা থাদা পাঙথোকখি লৈচাৰী নিংখৌগী থৌৱমশিং অসি ৱাওত্ৰৱদি মেৱা হৌচোংবা পাঙথোকখি ৰাংহোক লৈতে। মসি ৱাকোংগী থৌদা য়াওদা পাংথোকপা মতুংইয়া। লৈচাৰী নিংখৌগী চীংবুৱোয় ষ্টপাচাশিং ৱাওত্ৰৱদি হাওজোংবা পাংথোকপা য়াদবঙম্ৰা, দিমোক্কা হায়দুনা পতপাং - পাঙথোকপা ওমদে, পোংকী - মহাওদা ওঙখংলকপা অদুমক কাংখিগী হৌশাশি, অসিগুৱা অফ-ফত খন্দোকপা ওমদবা মীওইৱগী মচংপু কাৰী মচং কৌই অসুৱা কাংখিৱা কাৰী মচং পকই, কাৰী মচং পকই কাংখি ১০ না পুঞ্জগা মীওইৱগী হকচাং ওইৱিৱনি। অসুৱা মীওইৱগী থমোয়দা পক্কা কাক কুৱগী অমোংগা, কাৱা অমসুং লমচং নাইৱা মফম অদুৰু তাহোকপগী ৰাংহোক পীবা থৌৱমি। মীওইৱদা য়াওৱিবা কাৰী লমচং তাহোকপা হায়বসি অৱায়বদি নত্তে, ওমগন্দে। থুংগী অটোবা লান অমা চঙজি। মদুগীদমক থৌনা অমসুং শাজেল চঙজি হায়বা তাৰুকা কাক তাৰগী থৌৱম হায়ৱসি।

পুৱাৰীগী ওইনিদি, কাক তাৰগী থৌৱম, অসি মোইৱা কংলৈৱোমগী থৌৱকপনি হায়না মেৱা থা দা ইৱি। মমিনা ৰাভা উকাৰ ফলাং কাৰা কৌৱনি।

মৈতেশিংগা কাৰা উকাৰ কাৰা অসি মফম মণিপুৰদা অমসুং থবক ওশোকপা ইয়া ইণ্টিটুশিয়নি। চীংগী-তম্ভীগী মফম মণিপুৰ চংখাশিৱনি হায়ৱি। মসি কংলৈবাক থায়নদগী হৌদুনা পাংথোকখি লাৰুকাৰী খুশমশিং লৈৱি। মৈদিঙু খুই নিঙোয়া (৩৬৪-৩৭৯)

ওপ্ৰৱেই মফম অসিদি পাৰুগে হায়দুনা পানখি। তমদা লৈখিবা মনাওপা হিৰি খঙনবনা মৈলু থাৰুক উয়ায়না চীনা লৈবাক থাৰুক্কা হায়নিখিবগী মেৱা থাদা তম্পাঙা লৈখিবা মনাওপা (মৈতৈ) শিংগা মফম লৈৱি হায়না খঙনবা ওইবা ৰা পৱেৰু য়ু ময়দা য়ুংদা ৰাতোদা মে থাবদুগী মঙল উবা, লম তাঙলুগী মৱোদা লমগী মমা ‘মৱম’ মৈতেনা ‘লম্বুই’ (উখুলগী লম অমগী মমিং) খুনিগী মীশিংগা মে উৱে ‘মে থে’ হায়না থোঙকা লাওই ‘শোকবাও’ হায়না উবা মৈতেশিংগা মৈতৈ অদুগা মফম মণিপুৰনা মে উবা মফমদা থিৱনা লাওবা ‘শোকবাও’ মফম অদু শোকপা কৌদুনা খু না অমা লম্বুইহা থংনা লৈ। মৈতেশিংগা উমং লাই হৱাওবদা তাঙলু শাৰা, নুৱাৰী শাৰা পাৰ্শ্বী য়ানবা কৌ থাৰা ওৱিৱবদুনি। চীংগী-তম্ভীগী ইচিন-ইনাওনি হায়ৱগী ৱাৰী য়াৱা লৈ কনা অমত্তনা তেৱনা নমহংপা ওম্ৰাই।

সেডুল টাইব ওপ্ৰৱে হায়বা মী ফুৰুপ কয়্য য়াদুনা স্ত্ৰিপ কৰ্ট তা কেস থাংগেদুনা অন্দলেন তৌনদুনা লৈৱি। মী শিৱা ফাওবা য়াওঙে হায়না তাৰু। মৱম চাৰুৱদি ৱাদে। অদুৰু মৈতৈ ঐথ্যেয়গী ডিমাগি ‘ওপ্ৰেয়’ হায়বা নত্তে ‘হঞ্জিগে’ হায়ৱনি। ঐথ্যেয় চীংগী চীংগী ওইনা হৌৱকপনি, মণিপুৰ পুৱা চীংগী লৈৱনি। চহী লীশিং তাৰা কুণীৰা ৰা নত্তে, মণিপুৰদা মী লৈবা হৌৱকপগী লৈমৱৰুৱা ইয়া অমত্তগী মচা ওক্তনি। ইয়ায়না এন্টি ওইৱগা মনাওনা জেনৱেল ওইবা ৱাৱা? গীৱজনি, অৱাৰা থোকথোকপা।

মণিপুৰদা লৈবা ফুৰুপশিংগী মনুংদা হায়না লৌৱদা পুৱা লানবদি নত্তে অদুৰু ভাৱতকি ওইনা য়েংলৱদি এন্টি ঐফম থোকবনি। ১৮৯১ দা থোংজোম লান ওইফম লাইৱিক তম্ভি অদুৰু ভাৱতকি সিটি খৱদি ১৮৫৮ দা য়ুনিৱৰ্চিটিশিং ফাওবা লিংখংনতে। ওসি ফাওৱা মণিপুৰ য়ুনিৱৰ্চিটি মণুং ফানা চলাইবা ওম্ৰি, শিখাৰু। কৱা মৈতেশিংগা ভাৱতকি সিটিশিংগা লৈৱি অৱাৰা থাৰী মগী লাইৱিক লাইত্ৰা চাংখলুৱা য়াৱনি। ঐথ্যেয় জেনৱেল ক্ৰাসকি মী নত্তে এন্টিদা হঞ্জিগে হায়না মীজবা ইচিন-ইনাওশিংগী পুস্টি লাংনবা কনাওম জেনৱেল ওইনা লৈনিবা ইচিন ইনাওশিংগা ওইৱা পংহাৱ হায়জনিবা, পাই ইশিনবা তৌৱিৱদা ফৈ হায়না খঙে। মৈতেশিংগা এন্টিগী লিঙতা চল্পকপা থবকী কেটাৱী চীংগীশিংগী ইন্টাৰেট শোভে, লম-তু গী য়েংবা লৈৱেই হায়বসি মমাঙথক্তা কৱাৰ মৱম পীদুনা নৈনজন্তে। মৈতেশিংগা এন্টি ইন্টা